

Bydgoszcz, 24 września 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.39.2018.JDa/RK

**Pani
Marzena Blachowska
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Włocławska 16 a
87-600 Lipno**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Włocławska 16 a, 87-600 Lipno (zwanym dalej MOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 11, 12 września 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 547/2018 z dnia 30 sierpnia 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 10 września 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Marzeny Blachowskiej – Dyrektora MOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W gminie Miejskiej Lipno (zwanej dalej Miastem) ww. zadanie realizuje MOPS.

MOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 12 czerwca 2014 r. przyjętego Uchwałą Nr XLIV/431/2014 Rady Miejskiej w Lipnie z późniejszymi zmianami. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 1 kwietnia 2016 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 6/2016. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny, jednak nie ujmuje wszystkich przypisanych do niego ustawowo zadań. W trakcie trwania kontroli uzupełniono powyższe braki.

Burmistrz Miasta Lipna upoważnieniem nr 20/2014 z dnia 11 grudnia 2014 r., upoważnił p. Marzenę Blachowską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Miasto opracowało i realizuje 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 przyjęty Uchwałą Nr XVIII/103/2016 Rady Miejskiej w Lipnie z dnia 3 lutego 2016 r. Głównym celem bieżącego programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w procesie przywracania im zdolności do prawidłowego funkcjonowania. Program zawiera diagnozę sytuacji rodzin w mieście Lipno, realne cele szczegółowe z uwzględnieniem obszarów działań, zasobów, adresatów programu. Monitoring programu odbywa się na bieżąco, równoległe z realizacją poszczególnych działań, przy współpracy zaangażowanych partnerów.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor MOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdanie za lata 2016 z zakresu wspierania rodziny zostało ujęte w ogólnym sprawozdaniu z działalności Ośrodka. Natomiast sprawozdanie za lata 2017 stanowi odrębne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdanie w tym zakresie obejmuje asystenturę rodzin, dane ilościowe i jakościowe oraz system pieczy zastępczej. Sprawozdania za rok 2016 i 2017 zostały przekazane do Rady Miejskiej w terminie określonym w ustawie. Dyrektor MOPS złożyła w tym zakresie stosowne oświadczenie.

W okresie objętym kontrolą MOPS zatrudniał jednego asystenta rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 27 maja 2013 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2016 r. 8 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2017 r. 14 rodzin, w tym cztery przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2018 r. (do dnia kontroli) 8 rodzin w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- przy zachowaniu zasady, iż żaden asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny: p. XX posiada wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystenta brakowało wszystkich oświadczeń dotyczących spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy. Asystent uzupełnił braki o powyższe oświadczenia.

W zakresie czynności asystenta rodziny uwzględniono część zadań, wynikających z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Braki uzupełniono w czasie trwania kontroli.

Dokument uwzględnia również zadanie określone w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Miasto Lipno tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Dyrektora Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Dyrektor przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Ośrodek w oparciu o ww. ustawę sporządził wewnętrzną „procedurę postępowania pracownika socjalnego i asystenta na rzecz rodzin przeżywających trudności

w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych” wprowadzoną zarządzeniem Nr 12/2014 Dyrektora MOPS z dnia 30 grudnia 2014 r. Kolejną procedurę wprowadzono Zarządzeniem nr 3/2018 poszerzając ją o kolejne dokumenty.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: oceny sytuacji rodziny, plany pracy z rodziną, okresowe oceny sytuacji rodziny, karty pracy z rodziną i na jej rzecz, harmonogramy działań w rodzinie, notatki służbowe, wnioski o zakończenie pracy asystenta z rodziną.

W jednym przypadku (rodzina X) asystent nie dokonał okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zakończono asystenturę w tej rodzinie.

Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodzin.

Wcześniej wykorzystywano formularz planu pracy, który zawierał przewidywane efekty, nie zawierał natomiast terminów realizacji działań, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy. W 2018 r. wprowadzono procedurę uwzględniającą powyższe braki (formularz planu pracy zawiera zarówno efekty jak i terminy działań).

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy, dokumentowany poprzez sporządzanie notatek służbowych. Minimalny czas trwania monitoringu to 3 miesiące, jest on dostosowany do indywidualnych potrzeb rodziny. Prowadzony jest w formie wizyt w środowisku, kontaktów telefonicznych, wymiany informacji z przedstawicielami instytucji.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się na podstawie wniosku asystenta rodziny do Dyrektora Ośrodka. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje w przypadku zrealizowania planu pracy z rodziną i osiągnięcia celów określonych w planie pracy, z powodu zmiany miejsca zamieszkania rodziny lub zmiany postanowienia Sądu.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników MOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: Policją, Oświatą, kuratorami. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, MOPS podejmuje działania interwencyjne i zaradcze.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W okresie objętym kontrolą asystent nie współpracował z rodzinami, w których występowała przemoc.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie Miasta Lipno nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Funkcjonują natomiast cztery świetlice środowiskowe dla około 120 dzieci, finansowane ze środków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lipnie (z tzw. „kapslowego”). Zajęcia w świetlicach zapewniają pomoc w nauce, zajęcia plastyczne, zajęcia socjoterapeutyczne w formie scenek, zabaw, przygotowania do uroczystości świątecznych i ich prezentację, zajęcia kulinarne itp. Poza tym dzieci mają możliwość uczęszczania na popołudniowe zajęcia do Miejskiego Centrum Kulturalnego, w którym organizowane są zajęcia plastyczne, taneczne, baletowe, muzyczne, teatralne oraz nauka języka angielskiego.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Miasto Lipno zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego, prawnego, usług opiekuńczych). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Dyrektor MOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie miasta Lipna nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym miasto nie ponosiło kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Dyrektora MOPS wiadomo, iż pracownicy Ośrodka ustnie informowali klientów o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej, jednak bez zainteresowania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Miasto uczestniczy w kosztach związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 35 738,45 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 33 525,83 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 39 112,82 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny współpracował z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Uczestniczył w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz uczestniczył w Zespołach do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Miasto sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 11 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 27 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 11 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 18 stycznia 2018 r.,
- e) za I półrocze 2018 r. w dniu 9 lipca 2018 r.,

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności MOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, MOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Dyrektor MOPS p. Marzena Błachowska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)